

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY

Szerkesztő: P A P D O M O K O S

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 2 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítói-díj 100 L. Minden pénz Gáífi Lőrincz egyleti pénztárhoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Adakozzunk!

Elnöki buzdító szavak.

A kolozsvári unitárius egyházközségi Kébli Tanács szept. hó 17-én tartott ülésében — az egyetemes egyházi adóra vonatkozó főhatósági felhívás kihirdetése alkalmával — a kébli tanács tagjaihoz intézte Ürmösi Károly esperes-lelkész.

Fölállok! . . . Ugy érzem, hogy ezt tennem most a helyzet komolysága, az alkalom ünnepélyessége követeli.

Talán nem is kellene — az elhangzott fölhívás után — ennél többet szólnom. Hiszen a felhívás, amelyet hallottunk, maga helyett beszél és magyaráz. És beszélnek hangosan szívhez szólóan a tények és körülmények, amelyek azt létrehozták s amelyek mélabus dallamok akkordjait kiszóló hangjegyei egy orgonajátéknak, amely az emlékezés és a föl villanó reménykedés sípjait szólaltatja meg.

Az a felhívás az édes anyának hangja, aki gyámolította, segítette gyermekeit amíg tehette, de akit mostoha körülmények megfosztottak a segítség lehetőségétől s most ő fordul kérő szóval segítségért gyermekeihez.

Ez az édesanya az egyház, amelynek szívét — a saját sorsa fölötti gond mellett a magyar nemzeti ügy, a magyar nemzeti kultúra sorsa fölötti aggodalom szorongatja.

Az a felhívás tehát történelmi jelentőségű idők végzetesen komoly és ünnepélyes hangja mihozzánk.

De nemcsak! Az emlékezés hurjait is rezgésbe hozza lelkünkben. — A múlt, magyar nemzetünk és unitárius egyházunk multja is megszólal azokban.

Lelkünk elé varázsol hasonló komoly, jelentőségteljes időket, amidőn magasan lobogott a zászló — Istenért és szabadságért, hitért és hazáért s amikor ezernyi ezrek sorakoztak önként a zászlók alá, áldozni vért és életet, nyugalmat, kényelmet, mindent, amit a hazának „kivánni joga van“.

És lelkünk elé idézi aztán kicsiny egyházunk történetének hasonló komoly korszakait és mozzanatait.

Csak egyet említek. Amidőn az Urnak 1718-ik évében egyházunk sorsáról s kulturánkért aggódó lelkek hasonló fölhívást bocsátottak ki az egyház minden tagjához az egyház megmentésére, mert amint mondták: „nehogy a kútfő obstruálódván (bedugulván) a folyamok kiszáradjanak“ akkor a kútfőt kellett megmenteni. „S ez a kútfő a kolozsvári egyházközség volt.“

Most e kútfőnek a lelkesedés, az áldozatos lelkesedés, a példaadó lelkesedés kútfőjének kell lenni.

Ugy hiszem: ebben mindnyájan egyetértünk. — Mindnyájan abban, hogy azzal a felhívással szemben mindenkinek meg kell tennie kötelességét miközülünk, (mert ez memzeti ügy, s a magyar és az unitárius becsület kérdése). Akinek Isten többet adott, többet, mert így kell „egymásnak terhét hordoznunk“ s „az erőtlenek erőtlenségét fölvennünk“, hogy „betöltsük a Krisztus törvényét“. De mindenkinek ki kell venni részét, annak is, akinek kevesebbje van.

Én — a magam részéről — sajnos! — ezek közzé kell hogy száítsam magam; de azért az egyházközségtől nyert javadalmam 2 %-át készséggel fölajánlom a jövő évre.

Remélem, hogy követni fognak s azt a csekélységet, amit én adhatok s a hasonló csekélységeket ki fogják pótolni azok, akik ezt tehetik s akik erre a jó lelkiismeret parancsa által kötelezve érzik magukat. Ugy legyen!

A tanítványok csalódása.

„Mi pedig azt reméltük, hogy ő volna az, aki megszabadítaná az Izraelt.“ Luk. XXIV. 21.

Akinek lelke igazán keresi az élő Istent, az mindenütt feltalálhatja őt: de ahol többen vannak, ahol több lélek forró imádsága olvad egybe, ott az ember közelebb érzi magához Istent. Aki néhány nyugodt, békés, boldog pillanatot akar szerezni a maga számára, az időnként beszélgetésbe ereszkedik a saját lelkével, mert tudja, hogy minden emberi lélekben Isten beszél s neki mindig van mondani-valója mindenki számára. Aki az élet nagy harcának diadalmas megharcolásához szükséges lelkierőt biztosítani akarja, szívesen és vágyva keresi fel a templomot, hogy hitben erősödjék s a vallás áldásaiból merítsen. Aki pedig sohasem törődik azzal, hogy mekkora kincset bir az, akinek hite van; aki sohasem fontolgatja, hogy a vallás milyen nagy segítőerő az életküzdalem folytatására; aki sohasem keresett alkalmat arra, hogy megérezze, minő boldogság rejlik az Istennel való foglalkozásban, — az közönyösen fogadja a vásárnapot, a harangszót és mindent, ami az életet igazán széppé teheti s legfeljebb a nyugalom pillanataiban is a márnak, költekezésnek s muló élvezeteknek hódol.

Általában pedig ritka ember szereti és becsüli a vallást a benne rejlő igazságért és áldásért. A templomot ritka ember keresi fel azzal a határozott céllal, hogy ott a Jézus szép életéből példát merítsen s hitéből biztató erőt nyerjen. Hányan vannak, kik csupán a szokásnak hódolnak. Pedig a templom jelentősége főleg abban áll, hogy az ember ott őszintén magába száll. Imádkozik úgy, ahogy egyebütt nem tud. Imádkozó lelke belekapcsolódik az örökkévaló Isten lényébe s magasra emelkedik, hol szép, tiszta, ragyogó minden. Ott a lélek megfürdik a szeretet tisztító vizében, hogy lemossa magáról a földi élet porát, szennyét, bűnét és megtisztulva és megerősödve meheszen tovább küzdeni, bizni és remélni. A templom arra való hogy ébrentartsa, ha szükség, fölébressze azt a tudatot, hogy a vallás nemestítő ereje formálja az embert Isten képeire és hasonlatosságára.

Azonban a vallásnak ezt a nagy és mély jelentőségét még azok sem tudták eléggé felfogni, akik Jézus tanításainak élő tanúi voltak: a tanítványok. Gondolkozásaikra elég világos volt az a jelenet, midőn Jézus halála után nemsokára, egy beszélgetés közben, csalódva vallják be: „Pedig mi azt reméltük, hogy ő az, aki megszabadítja az Izraelt“. S ime, e tekintetben nem történt semmi. Ő meghalt s Izrael nem szabadult meg.

Pedig Izrael a valóságban megszabadult, csak nem ismerte fel idején szabadulását. A feszítő korlátokat széttörte. Zárkozottságából kilépett. Az a szellem, melynek Izrael volt a melegágya s mely a Jézus lelkén keresztül, új erőt is kapva, hódító utra indult, bejárta a nagy világot s ahova elhatott, mindenütt diadalt aratott. És a tanítványok csalódása mégis érthető, mert emberi. Igaz, egy magasabb világ érdekei és a lelkiélet jobb jövőjének a biztosításai egy kissé elhomályosulnak e csalódásban, de a jelen fájdalma s a jövő tőprengése olyan szívetrázóan jut kifejezésre a tanítványok szavaiban. De kifejezésre jut az az örökös tragédia is, mely az ember földi gondolkodásával velejár s mely az emberiség életét a történelem folyamán nyomon kíséri.

A tanítványoknak csalódnunk kellett, mert a Jézus nagy szelleme közelében is ábrándokra építették a jobb jövőt. Amit a nép egyeteme olyan rendíthetetlenül várt, attól ők sem tudtak menekülni, hogy a Messiás fel fogja szabadítani a zsidó népet. Az egykor olyan hatalmas országot ujjíateremti s az elnyomásnak véget vet. Lerázni segít örökre azt a gyűlöletes római igát, mely csak zsarolni tud, de a nép érdekét figyelembe nem veszi. A jogfosztásban mester, de a törvény igazságos betöltése s a kötelesség teljesítése előtte mellékes. S mi több, a nép Jézusnak nem egy szavát és kifejezését odamagyarázta, hogy velé együtt nemzetileg is egy szebb és jobb világ következik el. Lehet-e csodálni, hogy a tanítványok is, mint fajuk hú gyermekei, Jézus működésétől, a benne levő csodás erőt látva, végeredményében a haza szabadságát is várták? S csoda-e, ha amikor ábrándjaik eszményképe a keresztfán kiszenvedett, kit szemük

láltára tettek sirba, csak az iránta érzett nagy szeretetet s drága emlékéket zárva szívükbe, csoda-e hogy olyan keserű a csalódásuk?

Fájdalom, ez a csalódás az emberiség elmaradhatatlan kísérője. Ott van mindenük, ahol népek sóhajtása, nemzetek forró vágya, a megtépett jog és szabadság nagy reménysége üli meg a sziveket. S ott lesz mindig, míg az emberiség csupán külső körülményekben s földi viszonyokban keresi az élet nyugalmit és boldogságát; míg a nyers erő szab jogot a világnak, mellőzve a legszentebb érdekeket; míg lesz uralkodó többség és elnyomott kisebbség, míg az emberiség a saját kielégíttetését nem a Jézus-hitvilágában, nem a vallásos gondolkodás emelkedettségében és a szeretet igazságszolgáltatásában igyekszik feltalálni.

A tanítványok csalódása a miénk is, ha ábrándok vezetnek. Ami kedves és drága nekünk, zárjuk szívünkbe mélyen; s aztán küzdjünk olyan fegyverrel, mellyel csak győzni lehet. A tusakodó világ küzdelmébe unitárius hitünk igazságát vigyük bele s harcoljunk egész erőnkkel annak győzelméért. Mert lám, a tanítványok fájdalmasan csalódnak, de a Jézus szelleme királyi trón nélkül is világot hódít. Jézus szellemét unitárius hitünk őrzi legtisztábban, azért annak csak győzni lehet. Aki ehhez a győzelemhez nem nyújt segédkezet, az ne mondja magát se a mult őszinte megbecsülőjének, sem igazán unitáriusnak. E hitnek legyen oltára minden templom s minden szív

(—s.)

NŐK VILÁGA

Főlhívás. A kolozsvári „Unitárius Nők Szövetsége“ folyó évi október hó 28-án este fél 8-kor tombola-estélyt rendez saját szerény pénztára gyarapítására.

A tombolához kisorsolandó tárgyak szükségesek. Hitrokoni szeretettel kérjük ez uton is kolozsvári nőinket, segítsék szövetségünket s adakozzanak e célra kisebb női kézi munkákat, esetleg apró tárgyakat, mint pld. nippeteket, vázákat, levélpapírt stb. stb.

A szives adakozó adományát küldje: alóliirt főtitkárhoz október 25-ig. Október 25-én d. u. 4 órára kérjük a tagokat gyűlésbe a kollegiumba.

Azon jó reményben, hogy e főlhívásnak meg lesz az óhajtott eredménye, előre is hálás köszönetet mondunk az „Unitárius Nők Szövetsége“ nevében.

Kolozsvár, 1922. évi szeptember hó 20-án.

Dr. Boros Györgyné,
ügyv. alelnök.

Ürmösi Károlyné,
főtitkár.

* * *

A segesvári nők szövetsége 1922. június 25-én d. e. újra alakult, midőn a segesvári unitárius nők Ehrenverth Ignácné és Nagy

Béláné felhívására szép számban összegyűltek az imateremben. Egybegyűlteket Nagy Béláné üdvözölte. Egy rövid felolvasásban vázolta a nők szövetségének nagy fontosságát s felhívta jelenlevőket, hogy a háboru miatt félbemaradott munkát vegyék ismételten kezükbe. Ezen előterjesztésre jelenlevők egyhangu lelkesedéssel mondják ki a nők szövetségének Segesváron való újjászervezését. Elnök lett: Ehrenverth Ignácné, alelnök: Özv. Márkos Andrásné, titkár: Nagy Béláné, pénztárnok: Csutak Józsefné, jegyző: Márkos Terka. Választmányi tagok: Kelemen Jenőné, Dénes Mózesné, Teleki Jenőné. Katona Endréné, Rózsa Jánosné, Varga Sándorné, Tóth Józsefné, Moros Sándorné, Benkó Jánosné, Radó Józsefné, Veress Aronné, Nagy Józsefné, Özv. Weszely Viktorné, Ilyés Istvánné, Özv. Kádár Lázárné, Örtel Jánosné, Bodó Jánosné, Biró Izsákné, Lakó Istvánné és Demeter Mózesné.

Elhatározták, hogy minden második vasárnap d. u. 6 óraker az imateremben összejövetelt tartanak. — A nők szövetsége alapja javára gyűjtést indítottak.

A humoródalmási Nőegylet,* * * — mely már 17 éves multra tekinthet vissza, a háboru alatt is kitartó munkásságot folytatott. Azonban az 1919-20. években a gyülekezési jog korlátozása miatt egész munkássága joformán csak a tagdíjak összegyűjtéséből állott. Ebből lehetett remélnünk, hogy még életre kelhet, s valóban 1921. őszén, már lehetett összejöveteleket tartani, s ettől kezdve, egész télen minden vasárnap, meg voltak a Nőegyleti estélyek, amelyeken valláserkölcsi, szépirodalmi, ismeretterjesztő, nevelési, gazdasági felolvasások, előadások keretében értékes megbeszélésekben volt részük a tagoknak.

A tavaszi bezáró gyűlés 1912. ápr. 9-én, virágvasárnapján volt, a vezetőség itt adott számot a begyűlt tagdíjak elhelyezéséről és arról, hogy a kora tavasszal tervelt és elhatározott gyakorlati kertészkedéssel hogy állunk?

Egyik hívűnkötől kaptunk olcsó bérletbe egy darabka kertet, azt beültettük 4 véka fajkrumplival. Elhelyeztük a zöldségmagnak valókat, melyeket buzgó egyleti tagok adtak össze, s melyeknek termését, saját közös gondozásuk után, a tagok ingyen egyformán fogják kapni a krumpli-föld megműveléséért, mert ennek termése már a Nőegylet jövedelmét fogja képezni. A magnak valók a papi kertben kaptak helyet, s a Nőegyleti tagok gondozzák azt rendre, úgy, hogy egy-egy tagra nem igen jut több 1 órai munkánál, s saját nagy elfoglaltságuk miatt nem igen vállalhatnak többet, pedig a cél nagyon nemes és hasznos, mert a vezetőség és értelmes tagok szeme előtt a Székelyföld több és jobb termelése lebeg. E cél felé bizony csak lassu csigalépésekben tudunk haladni, de tapasztaljuk, hogy még így is minden megtett lépés után mily igaz öröm járja át sziveinket!...

A téli estélyek műsorában mindnyájan részt vettek: Ajtay János lelkész, Ajtayné, Péterfy Áron nyug. énekvezér, Péterfyné, Tary Irén, Györfly Erzsike¹⁾ tanítónők; Vajda Antal ig.-tanító, Barra Sándor körjegyző, Kiss Béla tanító, Zárag Ferenc kereskedő. Tanítónők buzgó közreműködése folytán, iskolás gyermekeink is minden alkalommal szép énekekkel és szavalatokkal tették változatossá a műsort.

H.-Almás, 1922. Jun.

Péterfy Áronné
előnök.

Györfly Erzsike
jegyző.
Szabó Mózesné
pénztárnok.

Ajtay Jánosné
elnök.

Régi dolgok.

Székely fiuk iskolai élete a régi Toroczkón.

Azok közt a nagy szolgálatok közt, melyeket Toroczkó az unitárius egyháznak tett, egyik legnagyobbat unitárius iskolája fenntartásával végezte. Egész serege indult innen útjára későbbi egyházi nagyjainknak. Az ottani érdekes iskolai életből adjuk egyik néhai kiváló író-tanárunk *Benczédi* Gergely naplójegyzeteiből ezt a hetven év előtti képet, mely élénken mutatja, hogy Toroczkó patriarkális iskolai élete nagy vonásokban ekkor még olyan volt, mint kolozsvári-tordai iskolánké egy századdal azelőtt. A toroczkóiak egyházuk fiai iránt megnyilvánult áldozatkészsége, a székely fiuk küzdelmes, de az életre és munkára edző nevelése mindnyájunknak értékes tanulságokat szolgáltat.

1852-ben egy szombat nap érkezünk Toroczkóra s betelepedtünk a sajtáságos iskolai épületbe. Több székely fiut találtunk már ott. Apáink két nap alatt ügyeinket elrendezve eltávoztak, mi nagy szomorúsággal ott maradván.

Toroczkó két roppant kőszikla közt fekszik. Nem lehet messze látni. Sokszor tanakodtunk, hogy merre van a Székelyföld? Sirtunk és szomorkodtunk is eleget, de lassanként belétörődtünk.

A mestertanító ekkor *Györffy* József volt; egy szikár, sovány ember, nőtelen.

Sajtáságos a székely fiuk élete itten.

Az iskola nagy szobájában, a falhosszában 3—3 ágy van egymás felett, melyekben a székely fiuk háltnak. A városi gyermekeket a rektor kiosztotta, mint tanítványokat. A kosztos tanítványnak reggel 8 óraker hoztak egy porzsoló ételt s mikor a gyermek jóllakott, odaadta a tanítójának. Délben pedig küldtek a tanítónak egy darab kenyeret és szalonnát, vagy kolbászt. Az én tanítványom eleitől végig 1852. szeptembertől 1856. júliusig volt *Botár* István nevű gyermek, kinek anyja mostohatestvére *Kriza* János püspök urnak. Ez igen derék család volt. A vacsora pedig úgy került ki, hogy a tanulók a várost egymás közt felosztották 4—5 részre s estéli tempiozás után hármával-négyével elindultak kántálni. Bementünk a

¹⁾ Azóta mély fájdalomkra elhunyt.

szükséghez képest 4—5 házhoz s egyik szólott: „Egy pár vers el-
éneklésével megtisztelnók, ha meghallgatnák“. Ha azt mondták, hogy
elfogadják, elénekeltünk egy templomi énekverset s erre mindenütt
adtak egy darab kenyeret, néhol májast, puliszkát, sőt aszalt vac-
kort is. E koldulást alig tudtam megszokni. De ott századok óta ez
a szokás. Sok szegény székely fiu tanult a nemesszivü nép ily mó-
don való támogatása által s lett hasznos tagja a nemzetnek és egy-
háznak.

Tagadhatatlan, hogy éhezünk is.

A javadalomért kötelességünk az volt, hogy mindennap két-
szer templomba mentünk, a templomseprést és harangozást mi vé-
geztük, temetésre jártunk stb.

Győrffi nagy fegyelmet tartott. A legelső székely tanuló pater-
familiasnak hívták s ennek ugyszólván zsarnoki korlátlan hatalma
volt rajtuk. Minden székely tanuló köteles volt a pénzét a rektor-
nál tartani, honnan lista mellett vett ki.

A tanítás meglehetősen jól folyt. Különösen a német nyelvre for-
ditott *Győrffi* nagy figyelmet. Németül kellett nekünk beszélni, mert
plága járt s akinél ez déli 12 órakor találtaott, 3 korbácsütést ka-
pott. Este egy egész óráig valamely éneket tanultunk együtt. Aki
meg nem tanulta, hármát kapott. Kilenc órakor egyszerre kellett
feküdni, reggel 5-kor egyszerre öltözni s aki utolsó volt, plágát ka-
poit s evvel ismét 3 korbácsot . . .

Tavasszal, egész nyáron és őszön jártunk mezei dologra s
kaptunk pénzt. Szombaton a mézszárszékből kaptunk ingyen annyi
font húst, ahány marhát ütöttek s valamelyik gazdag házhoz vittük,
hol vasárnap ebédre megfőzték. Minthogy rendesen egressel főzték
meg, ezt az ételt *semper*-nek¹⁾ hívtuk. Egy jó asszonyt kell meg-
említenem: *Balog* Jánosnét *Borbély* Juditot, aki télen által sokszor
küldött a székely fiuknak vacsorát, pedig 16-on voltunk.

Közli: K. K.

„Szivemet hozzád emelem.“

Harmadik kiadása jelent meg Dr. Boros György női imaköny-
vének. A második kiadás rég elfogyott. A háboruban összeomlott,
megtört lelkek már régóta hasztalan keresik a könyvecskét, hasz-
talan kutatnak utána, hogy balzsamos írhoz jussanak benne és
általa sajgó lelkük számára. Im, az imák, az esdeklések, a vigasz-
talások, a biztatások, a hitet erősítő szavak Kolozsvárról most újra
szárnyra kelnek.

Kezembe adták Boros imakönyvét s fölvetették a kérdést előt-
tem, mit szólok a könyvhöz? A hit- és a tudomány világát szeretik
egymással ellentétbe helyezni. Emiatt a kérdés felvetésének pillana-

¹⁾ Latinul = mindig. Kereszturt a fuszujka neve volt *semper*, a töltött
káposztáé: *nunquam* = soha.

tában úgy jött, mintha a kérdéses dolog nem is az imakönyv tartalma volna, hanem a kérdés célja én vagyok, mintha az a könyvecske ezernyi betűhadserégével egyszerre csak életre kelt volna és az vetette volna fel a szót előttem, hogy itt voltakép az a kérdés: miért szállunk mi tehozád, a természetvizsgálóhoz.

Én mindig szent tisztelettel nézek minden imakönyvre. Nem ellenfélnek érzem magam vele szemben, hanem sokkal inkább bajtársat látok benne, mivel ma össze kell fognunk a lélek kiművelésében. Nemcsak azt mondom, hogy szépen megférünk mi egymással a hit- és tudomány világa, többet mondok: egymásra vagyunk utalva, mint az emberiséget lelkifejlődésében továbbvezető bajtársak. Én fogom az emberiség balkezét és irányítom a jelen biztos lépteit, de a jobb kéz a hit kezében van, s rám támaszkodva ő mutatja a megnyugtatóbb, a szebb jövődőt. Sőt nemcsak nélkülözhetetlen léleknevelő bajtársamat látom én a hit világában, különös tisztelettel azért adózom én neki, mert lelkem nevelő anyja egykoron tisztán ő vala. Gyermekéveimben egykoron enmagam nélkül csak ő, a tudás utáni vágy, csak a hit valék, és tudássá csak azért nővém ki magam, mert hívék. S így tiszteltem a hitet, mint azt a gyermekkori lényemet, melynek erején azzá nőtettem ki magamat, ami ma vagyok.

Épen vasárnap volt, mikor ilyen gondolatok mellett kezembe vetém Boros imakönyvét és a kertbe mentem vele játszó gyermekeim felé. Ugy történt, hogy mire letelepedtem a lombjait hullató kőrtefa alá, épen megkondult az esti harangszó: Gondtalan játékot üző gyermekeimről eszembejutott az én gyermekkorem, eszembejutott anyám, ki imára kulcsolni tanította kezemet, eszembe jutottak a derüs vasárnapok, melyeken templomba igazított, imádkozni küldött, kikérdett a textus, a prédikáció felől s eszembe jutott, miként igazította a tisztesség, a becsület egyenes utain lépteim, a mindennütt jelen való Isten örökös szeméire figyelmeztetve. S míg ott ájtatos emlékek kéltek a bűgő harangszó mellett lelkemben, tudásom nem azt sugta, dobd el ezt a hitet, mint ócska emléket, hanem tudásom ráésmélt arra, hogy annak a tudástalanságnak korszakában csakis a hit volt hivatva lelkem művelésére, ráésmélt arra, hogy hitvestársam ma is csakúgy a hit erejével neveli a gyerekeket, mint jó anyám tevé velem. Isten bölcs rendelkezését látom abban, hogy a nevelés két tényezője a hit és a tudás a család két fenntartó személye, a nő és a férfi között szét van osztva. Nő és gyerek gyengesége miatt a tüzhelyhez van kötve és így tiszta szerencsénk, hogy a hit erejével nevelhető gyerek a hit mélységével megáldott anyára van utalva. Mi a tudás dorongjával künn az élet nehéz göröngyeit palljuk szét vagy magunkat emésztyük föl s emiatt se időnk, se áldott tehetségünk a gyerekneveléshez. Szép gondolat Dr. Borostól, hogy erre ráésmélt és helyes tapintat, hogy a hitélet megerősítése végett a nőkhöz fordul.

Könyvecskéjét, melyet bensőséges, világos mondatai használhatóvá teszik a legegyszerűbb falusi ház asztalán is, de az épügy ki-elégíti a legműveltebb lelket is. A mondottaknak csak logikai következménye volna az az én különleges kívánságom, hogy az anyaság szentelt érzelmeinek fejlesztésére és a gyermekimádat ápolására könyvecskéjében jóval több teret kellene szentelnie. A nő lelkiintelligenciájának magassága e kettős szent hivatás teljesítésének mértékétől függ s szent a meggyőződése, hogy a hitélet erősítése ezen a téren többet ér el, mint a tudás fokozása. Mert — úgy látom — a nők hitükben könnyebben erősíthetők mintsem tudásukban.

Gelei József.

Egyházi és egyleti élet.

Az első 30 leu megérkezett. Kolozsvárt szeptember 17-én Ürmösi Károly esperes az egyházi adózásra felhívó beszédet mondott. A beszéd köztetszésben részesült, ami egymagában is kedves dolog a szónokra és a nagy ügyre nézve is. De a hatás igazi fokmérője, az első harminc leu, mert azt a haligatóságnak egyik, talán legigénytelenebb tagja egy szegény öreg asszony vitte el az esperes-lelkészhez. A nagy cél felé csak az ilyen lelkek juttatják el az egyházat, mert őket az áldozattal járó adás boldoggá teszi.

Kovács Kálmán megvált a titkári állástól. Három esztendeig a legviszontagságosabb időszakok hullám-halmai fölött hanyódott az egyház hajója és K. K. ifjui energiával, az egyházért lángoló szeretettel és hűséggel szolgálta ki és befelé. Midőn dr. Mikó Lőrinc hazatért az orosz fogság gyötrelmeiből és a mikor dr. Tóth György már kezdette fölhuzni a vitorlát, hogy a Dunához evezzen, K. K. egyháza ügyét úgy vélte legjobban szolgálni, ha visszavonul a tanári székbe és tanítványai közé, az E. K. Tanács pedig igyekezett ezt a két jeles jogászt, szeptember elseje óta dr. Mikó Lőrinc a titkári, dr. Tóth György az egyházi referensi tisztséget tölti be egy évig ideiglenes minőségben.

Kisgyörgy Sándor ötvenéves lelkipásztor. Ezt a hirt bizonynyal szívesen fogják olvasni nemcsak hivei és kartársai, hanem mindenki aki a nemes szívnek ezt a kiváló emberét valaha látta vagy hallotta. Ő az Urnak oly régóta fölkent szolgálja háládatos kíván lenni és ennek azzal adott kifejezést, hogy a Teológiai Akadémiához 1000 leu alapítványt tett. Köszönet érte. Legyen Isten továbbra is kegyes a szeretett jó lelkipásztorhoz.

Dr. Ferenczi Géza főgondnok ur elhunyt kis öccse emlékére a sepsiszentgyörgyi egyházközséghez 500 leu alapítványt tett. Köszönet az áldozatért!

Koszorumegváltás. Dr. Shilling Árpád orvos 500 leut, Gvidó Béla esperes 50 leut s a dicsőszentmártoni egyházközség szintén 50 leut adományoztak koszorumegváltás címén dr. Ferencz Ákos

emlékére a kolozsvári unitárius kollegiumban létesítendő alapítványra, melynek rendeltetését a főt. püspök ur fogja meghatározni. További adományokat az „Unitárius Közlöny“ szerkesztősége szívesen elfogad és közveit.

Építsünk unitárius templomot Brassóban! A brassói unitáriusok lelkét ez az óhajlás tölti el. Tudják, hogy a templommal kapcsolatban a lelkeszi lakás és iskolahelyiség kérdése is, tehát az egész egyházközségi élet megoldást nyer. E nagy célért méltóképpen áldoznak. Ujabbán szept. hó 20-ig a hivek záros határidőn belüli kötelezettséggel a következő terheket vállalták: Tellmann Béla férfiszabó 2500.— L, Koródi Lajos mészáros 2000.— L, Bartha Mihály vasuti ör és fia Ernő 1500.— L, Tóth Ferenc pék és neje (fiz.), Ferencz István cipész és neje, Németh Gyula mészáros, özv. Módi Józsefné, Fekete Sándor vasöntő segéd, Bartha Gyula mozdonyvezető, Derzsi Árpád mozdonyvezető, Kovács Károly ny. főkalauz és neje, Gálfalvi Kálmán mozdonyvezető, Derzsi Béla mozdonyvezető, Andrassy Árpád (ref.) közuti felügyelő 1200—1200 L; Sigmond Gyula áll. felvigyázó, Sándor Gergely és neje vasuti lámpakezelő, Nagy Ferenc mozdonyvezető, Mikó Ferenc cipész, Szolga Mihály szabó m., Incze Zsigmond főkocsimester, Benedek János csizmadia m. 1000—1000 L; Bándi Imre kefekötő és neje 900 L, Benedek Mózes gyári alk. 800.— L, Albert Károly hivataloszolga, Bartha György iskolaszolga, Gergely Ferenc lakatossegéd, Gergely Gyula lakatossegéd, Ilyés Lajos és neje napszámos, Lőrincz János fűtő, Péterfi Áron fűtő, Rétyi Lajos fékező, Grossman Béla közuti kalauz, Csallós András közuti alk. és neje, Szávuj György munkás és neje, Harkó Mózes fűtő, Szentpáli Albert közuti kalauz 600—600 L, Költő Áron szabó, Gergely kerekes, Gál Ferencné fűtő neje, Székely Dénesné munkás neje, Zoltán József munkás, Vajda Péterné fűtő neje, Jakab Ferenc kefekötő, Sebestyén Károlyné cipész neje, Varga József vasuti kocsikezelő, Kerekes József timársegéd, özv. Kelemen Mártonné, Pál János gy. munkás, Székely Sándor kocsikezelő, Bálint János főraktárnok, Bálint Mihály kocsikezelő, özv. Daczó Mózesné, Sütő Sándor munkás, Kiss Károly kocsis, Halmágyi Károlyné vas. hiv. neje, Izsák Vilmos szabósegéd, Tana Józsefné fiai 500—500 L, Gergely Árpád iparostanonc, Mészáros Lajosné timársegéd neje, Szócs József ny. fűtő, Dobos Mária munkás 300—300 L. Összesen 49.400.— L. I. közlemény szerinti tehervállalás 24.600.— L. Az I. és II. közlemény összege 74.050.— L. A megnyilvánult áldozatkész-ségért hálás köszönetet mond Kovács Lajos lelkész.

Felhívás osztálytársi találkozássra. Baráti szeretettel kérjük a kolozsvári unitárius főgimnáziumban — 1891—92. isk. évben érettségizett osztálytársainkat, hogy a folyó hó 27-én reggel tartandó — 30 éves osztálytársi találkozón — alma materünkben — megjelenni szíveskedjenek. A kolozsvári osztálytársak nevében: Ürmösi Károly esperes-lelkész.

400 éves templom. Augusztus 13-án lélekemelő szép ünnepek volt az udvarhelyi egyházkör unitáriusainak. A Köri D. F. Egylet évi nagygyűlését Homorodjánosfalván tartá e napon, hová közel s távolból a kör unitáriusainak színe-java összegyűlt. Egyházi központot minden egyházi mozgalom iránt kiválóan érdeklődő Kovács Kálmán titkár ur képviselte. Kik nem jöhettek üdvözlétüket küldték: mint főtisztelendő Püspök Ur, kinek szíves üdvözlétét az egyházi titkár tolmácsolta és Kisgyörgy Sándor tiszteletbeli esperes ur, kinek köszöntő levelét a Köri D. F. Egylet elnöke olvasta fel. Szokatlan nagy számban valánk együtt. Mint némelyek megjegyezték soha talán még ennyi ember nem volt a kicsiny Jánosfalván. Volt is ok a gyülekezésre. Nemcsak D. F. Egyleti nagygyűlés volt, hanem a kicsiny székelyszéli egyházközség régi, az idők zivatarai által megviselt, de a hívek buzgalmából ismét rendbeszedett templomának 400 éves ünnepe. Kettős volt tehát az ünnep. Mintha a köri unitáriusság megérezte volna, hogy ezen a szélen imponáló módon kell képviselni a vallást és fajt s a templomépitő ősök szellemeivel erősíteni a jelen vallásos buzgalmát. Az ünnepély műsorra minden pontjában kedves, hangulatos és gyönyörködtető volt, miért elismerés illeti a szereplőket. Több mint 400-an vettünk urvacsorát, érezvén azt a meleg hittestvéri kapcsolatot, mely csodákat mívelő összetartó és áldozatkész munkára kell hogy irányítson. Ünnepszég után az egyházközség presbiteriuma által rendezett s a presbiternek által készült egyszerű de izletes társasvacsorán vettünk részt, élvezvén az elhangozott pohárköszöntőket, majd este a körbeli együttlevő érdeemes unitárius ifjúság táncát néztük meg, mely hangulatos és kedves volta mellett az egyházközség orgonaaalapja javára közel 1000 Leu-t jövedelmezett.

A gyepesi papbeiktatási ünnepély a gyülekezetnek és vendégeinek az ujl elkészít megértő mélységes együttérzésével e hó 17-én zajlott le meglehetősen nagyszámu közönség előtt. Pál Ferenc köri esperes szeretettel ajánlja a híveknek az uj elkészít és mikor Zoltán Sándor homoródszentmártoni lelkész felolvassa a kinevezési okiratot, felkéri Bálint Albert lelkészét székfoglaló beszédének megtartására. Alapossággal, mély elgondolkozással fejt ki ifju lelkész életfelfogását, mondván „A jó pásztor életét is feláldozza az Ó juhaiért“. Örömlani, legeltetni, harcolni kell, minden lelkésznek ma inkább mint más-kor. Emelkedésében profétai lelket könyörög magának, s híveitől odaadó lelkes buzgó támogatást kér. Feladatainak teljesítésére magával hozta egyedüli örökségét az Istent. Esperes a beköszöntő után a jó pásztor munkájának elvégzéseire kitarító, tántoríthatatlan hitet kíván lelkészársának. A mély megérzés, a lelki gyógyörüségben való elvonatkoztatatos pillanatában éreztük, hogy Te benned biztunk elejítől fogva“. A felemelő ünnepszég után a hívek és vendégek közebed keretében úszinte meleg szavakban részesítették az uj elkészít.

A Dávid Ferenc-Egyletek működési programja. Általánosságban már ismertettük azt a programot, aminek megvalósítására az egyes fiókegyleteknek törekedni kell. Óhajításunkat fejeztük ki aziránt, hogy egyleteink a valláserkölcsi törekvések ápolásán kívül a gazdasági és közművelődési mozgalmakban is résztvegyenek. Ami az utóbbiakat illeti: örömmel fogadjuk a Magyar Nép írói körének ismeretterjesztő tervezetét, amely a hasznost a kellemmel, a szépet a jóval vegyítve, valóban üdvös célt tűz ki és nagyon értékes anyagot nyújt a falu kulturális szükségleteinek kielégítésére. A kidolgozott tervezetet a magyar egyházak püspökei szintén magukévá tették és a legmelegebben ajánlják hiveiknek. Reméljük, a Dávid Ferenc-Egyletek elől fognak járni az ismeretterjesztő összejövetelek rendezésében. A programra nézve részletes tájékozódást és irányítást nyújtanak a Magyar Nép október—március közt megjelent számai. Mutatványszámokat ingyen küld a kiadóhivatal, (Kolozsvár, Strada Reg. Maria 35).

„Az én hitem“. Kovács Lajos brassói lelkész egy kis füzetben kiadta az Unitárius Irodalmi Társaságban Magyarsároson tartott felolvasását. Nagyon megkapó formában, bizonyos szónoki hévvel, de mindig a meggyőződés erős lüktetésével mondja el az unitárius hit alapigazságait. Az ő hitvallása nemcsak az unitáriusoké, hanem bárkié, aki hiszen az Istenségben és az ember haladásában. Előadása oly világos, hogy bármely olvasni tudó ember is szívesen olvashatja. Kovács lelkész Brassóban unitárius templomot a k a r építeni. E füzetet is arra szánta 3 leuért.

Az aranyosrákosi vak fiú meglátogatta szerkesztőségünket társával együtt. Lapunk jószívű olvasói adományaiból megajándékoztuk 300 leuval. Végtelenül boldog volt, mert közelebről őt és a társát érte az a szerencsétlen vásári ügylet, melyről a lapok is írtak. Most Nagyváradra készülnek, ho! Perédi György hirdető barátunk és mások segítségével nyilvános előadást fognak rendezni. A kívánt ezer leuból még sok hiányzik, de akinek figyelmét nem kerüli el, szívesen járul hozzá. Dr. Balogh György és Fogarassy Géza igazgató 20—20 leut adtak.

Újabb unitárius egyházi énekeinknek, köztük az Unitárius Irodalmi Társaság pályázatain nyertes dallamoknak, könyvnyomdai úton való kiadása készül. A mintegy 16 orgonára hangszerelt éneket tartalmazó füzet 10—12 leu lesz. Aki meg akarja venni feltétlenül jegyeztesse elő. Zeneszerzemények beküldését október 20-áig várjuk. Mindennemű megkeresések e címre: Balázs Ferenc, Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

Helyreigazítás Az „Unitárius Közlöny“ folyó évi 9. számában közölt: „Déva vár rabja“ című költeményben több sajtóhiba van. A következőképpen igazítjuk helyre: I. szak. 15-ik sorából: Ugy didereg, fázik, oly gyenge már a teste“ az „a“ kihagyandó. Ugyanazon szakasz 18-adik sorában: f a g y o t t helyett f o g y o t t.

II. szakasz 8-adik sorában: „Teste roncs, lelke fáj, de a hite a régi“ az első „a“ kimarad. Az utolsó szakasz utolsó előtti sorában: „S száll sugárzik fényben“ — után pont helyett vessző kell.

A **jó gyermek könyve** az első és második elemi osztályok vallásérkölcsi oktatókönyve szerkesztőségünkénél kapható. Ára 5 leu.

Hivatalos közlemények.

XIX. Sz. 1631—1922. elm.

Köirrat az esperes és lelkész affiaihoz.

I. A közoktatásügyi vezérigazgatóság 26600—1922. sz. rendeletének közlése mellett lelkész affiait felhivom, hogy a kívánt adatokat a saját egyházközségükről állítsák egybe és az illetékes esperes urakhoz postafordultával küldjék be.

II. Az esperes urakat pedig felhivom, hogy a rendelet szellemének megfelelően tegyenek véleményes javaslatot, hogy a saját körükben hol találják szükségesnek a vallástanítási állás szervezését.

Ezidőszert a rendelet által megvalósítani célzott vallástanári állások szervezésének előfeltételeiről közelebbi adatokat nem áll módunkban közölni.

Kolozsvár, 1922 szeptember hó 28-án.

Ferencz József
unitárius püspök

Melléklet: A közoktatásügyi miniszterium vezérigazgatósága Clujon. 26600—1922. V.

Főtisztelendő E. K. Tanács!

Az állami és községi minden kategóriájú iskolákban a vallástanári tanszékek betöltése kérdésének megoldása céljából, valamint ezen állásoknak az 1923—24. évi állami költségvetés kereteibe való beállítása iránt indokolt előterjesztést tehessünk, sziveskedjék sürgősen, de legkésőbb 1922 október 15-ig kimutatást felterjeszteni a Méltóságod fennhatósága alatti minden olyan egyházközségről, amelyekben állami vagy községi iskolák (elemi, tanonc, polgári, ipar, tanítóképző, leányszakiskola, kereskedelmi és liceum, azaz gimnázium) vannak.

A kimutatás a következőket foglalja magában: Folyószáma a községnek, a község (helység), a rendszeresített parochiák száma, az állami vagy községi iskolát látogató tanulók száma, más esetleges megjegyzések.

Együttal kérjük, sziveskedjék egy táblázatot küldeni az összes eddig rendszeresített vallástanári állásokról is, feltüntetésével: mely-

hatóság, mikor és mely szám alatt rendszeresítette s mi a tanár neve.

Végül kérjük, sziveskedjék konkrét és megindokolt előterjesztést tenni új vallástanári állások létesítése tárgyában.

Cluj-Kolozsvár, 1922 szeptember 15-én.

(Olvashatatlan aláírás)
vezértitkár.

XX. Sz. 1629—1922.

Hirdetés.

A kereszturi unitárius főgimnázium igazgatósága Farkas Arnoldnak, aki Gagyan (Udvarhelymegye) 1902 február 4-én született, izraelita vallású, a 7—1920. sz. alatt kiállított és állítólag elveszett érettségi bizonyítvány helyett 1922. évi szeptember hó 22-iki kelettel 419—1922. sz. alatt másodlatot állított ki. A másodlat kiállítása folytán a 7—1920. sz. alatt kiállított eredeti érettségi bizonyítvány hatályát veszítette.

Kolozsvár, 1922 szeptember hó 28-án.

Ferencz József
unitárius püspök.

XXI. Sz. 1640—1922. E. K. T.

Körirat esperes és lelkész afiaihoz!

A magyar unitárius egyházaknak az angol és amerikai testvéregyházakkal való állandó kapcsolata kedves kötelességünké teszi, hogy minél nagyobb részletességgel tájékozódjunk az ottani állapotokról.

Ezt a célt szolgálta és szolgálja ma is az a füzet, amelyet az E. K. Tanács még 1900-ban kinyomatott volt, a címe ez: „Az Amerikai Unitárius Társulat 75. évi jubileuma Bostonban.” „Jelentés a magyar unitárius egyház Képviselő Tanácsához.” „Benyújtotta dr. Boros György, mint az E. K. Tanács képviselője.” E füzetet esperes afiaihoz azzal küldöttem meg, hogy egyházkörünk egyházközségi könyvtáraiba leendő elhelyezés céljából osszák szét. Az anyatárs- és leányegyházközségekbe egyaránt el kell juttatni. E füzetek díjtalanok.

Kolozsvár, 1922 szeptember 25-én.

Ferencz József
unitárius püspök.

XXII. Sz. 1659—1922. eln.

Hirdetés.

A kolozsvári unitárius főgimnázium igazgatósága Lakatos István Imrének, aki Nagyzorlenczen, Krassószörénymegyében, 1895 február 26-án született, izraelita vallású, 1913 június 29-én 17. é. b. szám alatt kiállított és állítólag elveszett eredeti érettségi bizonyítványa

helyett 1922 szeptember 28-án 412—1922. ig. sz. alatt másodlatot állított ki. A másodlat kiállítása folytán a 17—1913. számú eredeti érettségi bizonyítvány hatályát veszítette.

Kolozsvár, 1922 szeptember 30-án.

Ferencz József
unitárius püspök.

XXIII. Sz. 1674—1922.

Köriirat esperes, lelkész és tanító afiaihoz.

Az unitárius egyház keretében működő egyesületek célkitűzése az ismeretterjesztő előadásokat is felölelte és felöleli. Ebben az irányban a múltban is értékes és hasznos munkásságot fejtettek ki, feltétlenül bizom, hogy ez a munkásság a jövőben nem csökkenni, hanem növekedni fog. Ennek a dicséretreméltó munkásságnak lelkész és tanító afiai voltak a lelkes munkásai.

Ebből a szempontból igen megszívlelendő az a munkaprogram, amelyet a „Magyar Nép“ írói köre dolgozott ki a falusi ismeretterjesztő előadások rendezéséről. Ennek gondos áttanulmányozása után arra az elhatározásra jutottam, hogy ezt a tervezetet egyházam lelkészeinek és tanítóinak szíves figyelmébe ajánlom, kérve hogy az igen helyes gyakorlati érzékkel összeállított programot, az egyházi egyesületi élet keretében igyekezzenek népünk jól felfogott érdekeinek szem előtt tartásával minél hatékonyabban megvalósítani.

Ahol egyházi egyesületeink és társaságaink kellő szervezettel nem rendelkeznek, már e program megvalósítása is buzdítólag hathat a megszervezésre, mert a beadvány igen helyesen emelte ki, hogy ezekkel a tervbe vett ismeretterjesztő előadásokkal a vallásos nevelést nem háttérbe szorítani, hanem elősegíteni célozzák.

A tervezet e laphoz mellékelve jut esperes, lelkész és tanító afiaihoz.

Kolozsvárt, 1922. Szeptember hó 29-én.

Ferenc, József
unitárius püspök.

XXIV. Sz. 459—1922. U. P.

Pályázati hirdetés kántor-tanítói állásra.

A székelykeresztúri körben levő szentábrahámi unitárius egyházközség részére kántor-tanítói állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom: 1. Természetbeni lakás, javítás alatt: két szoba, konyha, kamra, melléképületek, kert. 2. Földhaszonélvezet 7 hold 1543 □-ól hármas forgó-rendszer mellett, melyből 1 hold 174 □-öl minden évben használható. 3. Buzabér 50 (ötven) kalangya. 4. Zababér 50 L. azaz 50 lei. 5. Vékásoktól 15 (tizenöt) litervéka (20 lit.) szemes kukorica. 6. Fakepe 40 (negyven) lei. 7. Napszám 20 (husz)

egy napszám 15 L. értékben. Pénzbeli javadalmazás a megállapítandó költségvetés szerint.

Pályázati határidő: 1922. október 20-ig. A kellően felszerelt pályázati kérvények Lőrinczy István nevére küldendőek Székelykeresztra. (Udvarhelymege.)

Kolozsvárt, 1922. október hó 4-én.

Ferencz József
unitárius püspök.

XXV. Sz. 1611—1922. eln.

Körlevél az esperes és lelkész afiaihoz a korpótlékok kiutalására és a korpótlékokra vonatkozó igények bejelentése tárgyában.

Értesítjük esperes és lelkész fiait, hogy a vallásügyi miniszter ur fölterjesztéseinkre ismételten kijelentette, hogy az újabb korpótlékokat csak 1923. április 1-től kezdődőleg folyósítja.

Ennek folytán fölhívjuk lelkész fiait, hogy az 1923. évi április 1-én esedékessé váló korpótlék folyósítása végett folyó 1922. év végéig minden egyes korpótlékra jogosult lelkész afia jelentését tegye meg a köri esperes urhoz.

A köri esperes urakat pedig fölhívjuk, hogy minden egyes lelkészre nézve külön-külön szám alatt haladéktalanul s ugyancsak az év végéig tegyék meg előterjesztéseiket, hogy a főhatóságnak is módjában legyen a bejelentéseket kellő időben a miniszteriumhoz juttatni.

Önmagától értendő, hogy a jelentések fölterjesztés után beálló esetleges változások pótlólag jelentendőek lesznek.

Az esperes urak minden egyes lelkész okmányai alapján minden egyes lelkészre nézve az utolsó okmányon, vagy külön szolgálati bizonyítványban igazolják, hogy a nevezett mely egyház-községben mely időtől, meddig szolgált, mint segédlelkész, hitoktató, vagy rendes lelkész.

Az É. K. Tanácstól.

Kolozsvárt, 1922. Szeptember 22.

Ferencz József
unitárius püspök.

Dr. Mikó Lőrincz
titkár.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába a f. évi április 18-tól június 18-ig előfizettek az U. K.-re: özv. Botárné Borbély Anna, Botár János, Dr. Fodor Mózes, Simándi András, Vernes István, Király József, Tóth István, Székely Ilona, Bálintné Király Ilona, Vernes József, Simándi Andor, Ifj. Pál József, Vernes János, Rác Ferenc, Ifj. Vernes György, Székely János, Czupor András, Tóbis András, Ifj. Kelemen Ferenc, Vándor István, Barta András, Lakatos Miklós, Király István, Zsákó Mihály, Vernes József, Kriza Jenő, Botár István Torockó. (Folytatjuk.) Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Nyomatott „Korvin”-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17.sz.